

Hrvatski zavod za knjižničarstvo
Centar za razvoj knjižnica i knjižničarstva

Analiza stanja školskih knjižnica u Republici Hrvatskoj za 2018.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu kao središnja matična knjižnica u Republici Hrvatskoj ima zakonsku obvezu prikupljati i obrađivati statističke podatke o poslovanju knjižnica na temelju *Zakona o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti* (NN 17/2019.) i *Pravilnika o matičnoj djelatnosti knjižnica u RH* (NN 43/2001.).

Statistika u knjižničarstvu uključuje prikupljanje, objedinjavanje i analizu podataka o knjižničnoj djelatnosti radi praćenja postignutih rezultata rada i planiranja razvoja knjižnica, proučavanja njihovih osobitosti i uvjeta rada te izrade usporednih analiza.

Temeljem statističkih podataka prikupljenih u online Sustavu jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica za 2018. godinu, napravljena je analiza rada i poslovanja školskih knjižnica na županijskoj i nacionalnoj razini.

Online Sustav jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica temelji se na hrvatskim ISO normama: Informacije i dokumentacija – Međunarodna knjižnična statistika (ISO 2789:2013; HRN ISO 2789:2014) i Informacije i dokumentacija – Pokazatelji učinka knjižnice (ISO 11620:2014; HRN ISO 11620:2014).

Kategorije za koje se prikupljaju statistički podaci: **Opći podaci, Usluge i korištenje, Pristup i oprema, Fond, Proračun i financije, Osoblje knjižnice:**

Školske knjižnice u brojkama

Populacija (broj osoba kojima su namijenjene knjižnične usluge i građa)	525.262
Broj korisnika	491.993
Broj posjetitelja	6.219.013
Posudba	4.100.220 jedinica knjižnične građe
Fond ukupno	6.817.168 jedinica knjižnične građe
Nabava	182.247 jedinica građe
Ukupni prostor školskih knjižnica u RH	86.183 m ² (prosjeak 70 m ²).
Ukupna sredstva za knjižnice iz proračuna	125.590.028,70 kn
Sredstva za knjižnice iz proračuna za nabavu građe	12.336.460,17 kn
Djelatnici u odnosu na puno radno vrijeme (PRV)	1.109,31
Ukupni broj djelatnika	1.319

OPĆI PODACI

Matična djelatnost za školske knjižnice obuhvaća školske ustanove u 20 županija i Gradu Zagrebu. Matična služba za školske knjižnice u sklopu svoje djelatnosti prikuplja podatke o radu školskih knjižnica koje uključuje knjižnice u osnovnim i srednjim školama, učeničkim domovima i umjetničkim školama (npr. glazbene i plesne škole). U školskoj godini 2017./2018. djelovalo je 893 osnovnih škola, 391 srednja, 53 umjetničke i 48 učeničkih domova sa sveukupno 1.303 školske knjižnice (od toga 48 u područnim školama).

U bazi online Sustava jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica upisano je 1.341 ustanova, od toga 1.273 OŠ i SŠ, te 37 učeničkih domova i 36 glazbenih i plesnih škola. Podatke za 2018. godinu ispunilo je 1.286 aktivnih ustanova (876 OŠ, 360 SŠ, 27 domova i 22 umjetničke škole).

ŽUPANIJA	OŠ	PŠ	SŠ	Umjetničke škole	Učenički dom	Ukupno knjižnica
Bjelovarsko-bilogorska	26	2	13	2	2	42
Brodsko-posavska	33		11	1		44
Dubrovačko-neretvanska	30	1	14	1	3	44
Istarska	47	10	22	3	2	76
Karlovačka	29		12	1	3	42
Koprivničko-križevačka	26		8	2	1	33
Krapinsko-zagorska	32		9			41
Ličko-senjska	15		5		3	20
Međimurska	31	2	7	1	2	40
Osječko-baranjska	71	4	28	3	4	100
Požeško-slavonska	15		7	2	2	23
Primorsko-goranska	59	10	31	5	4	104
Sisačko-moslavačka	37		13	3	1	48
Splitsko-dalmatinska	94	2	46	5	4	140
Šibensko-kninska	23		11	2		35
Varaždinska	42	8	16	1	1	62
Virovitičko-podravska	18		9	2	1	27

Vukovarsko-srijemska	55		15	1	1	70
Zadarska	38		20	2	1	55
Grad Zagreb	122	3	80	13	12	188
Zagrebačka	50	6	14	3	1	69
Sveukupno	893	48	391	53	48	1.303

KORISNICI, POSUDBA, FOND

Broj potencijalnih korisnika se u većini županija smanjuje što je rezultat iseljavanja stanovništva i sve manjeg broja upisanih učenika u školama. U odnosu na potencijalne korisnike, na nacionalnoj razini broj aktivnih korisnika iznosi 94%.

ŽUPANIJA	Potencijalni korisnici	Aktivni korisnici	Posudba	Fond (broj sv.)	Nabava (broj sv.)
Bjelovarsko-bilogorska	15.079	14.692	93.983	222.904	7.068
Brodsko-posavska	19.215	17.868	138.343	300.717	5.632
Dubrovačko-neretvanska	14.720	15.090	140.911	218.203	5.107
Istarska	24.322	23.394	233.134	492.349	10.799
Karlovačka	15.079	13.829	112.375	200.387	4.563
Koprivničko-križevačka	13.900	12.347	107.046	158.774	4.533
Krapinsko-zagorska	15.864	14.196	108.999	214.993	5.377
Ličko-senjska	5.233	4.958	43.855	105.757	1.551
Međimurska	15.191	15.539	144.137	211.658	4.955
Osječko-baranjska	36.167	33.814	281.560	580.020	13.545
Požeško-slavonska	10.172	9.340	45.885	117.969	3.459
Primorsko-goranska	34.137	32.534	280.325	619.373	10.306
Sisačko-moslavačka	16.993	17.054	156.970	260.175	3.813
Splitsko-dalmatinska	59.159	54.456	414.643	681.778	15.809
Šibensko-kninska	12.461	11.973	107.320	187.025	5.293
Varaždinska	22.722	20.934	144.479	328.499	7.500

Virovitičko-podravsko	10.134	10.356	81.639	155.469	3.386
Vukovarsko-srijemska	22.261	19.941	118.750	314.892	8.867
Zadarska	15.052	14.386	211.440	300.102	6.109
Grad Zagreb	103.675	97.156	818.551	1.021.633	32.833
Zagrebačka	34.517	31.970	272.593	349.443	9.362

Godišnja nabava nove građe za sve školske knjižnice u Republici Hrvatskoj iznosi 125.590.028,70 kn. Prema podacima iz Sustava statistike, nabava u većini knjižnica ne zadovoljava propisani Standard. Iz izvještaja je vidljivo da 92 knjižnice tijekom godine nisu nabavile niti jedan svezak nove građe.

PRISTUP I OPREMA

Što se tiče prostora, većina knjižnica zadovoljava minimum od propisanog Standarda, dok je ispod prosjeka, tj. ne zadovoljavaju minimum prostornog standarda od 60 m² knjižnice u 7 županija. Dodatni problem stvaraju nastojanja škola na prelazak na jednosmjenski rad, što neke škole rješavaju oduzimanjem prostora školskim knjižnicama.

Ukupan prostor školskih knjižnica iznosi 86.182,9 m². Minimum Standarda u osnovnim školama ostvaren je sa 70%, a u srednjim školama sa 64%.

Još uvijek nije dostignut standard u pogledu opreme, namještaja i tehničke opreme. U 16 knjižnica stručni suradnik knjižničar nema računalo niti pristup internetu.

Od 1.244 knjižnice koje su upisale podatak o knjižničnom programu, njih 135 nema knjižnični program.

PRORAČUN I FINACIJE

Školske knjižnice kao knjižnice u sastavu financiraju se iz većinom iz proračunskih izvora, a to su Ministarstvo znanosti i obrazovanja, grad ili županija kao osnivač, te županija, grad ili općina na čijem području se nalazi školska ustanova, vlastiti prihodi ustanove i donacije.

Troškovi za školsku knjižnicu obuhvaćaju troškove za nabavu knjižnične građe, troškove bruto osobnih dohodaka za osoblje u knjižnici, troškove edukacije stručnih suradnika knjižničara (formalno i stalno stručno usavršavanje) i ostale troškove (npr. materijalni troškovi i tekuće održavanje, programska djelatnost – redovita i posebni programi, investicije i kupnja opreme, licenca za knjižnični program).

U 2018. godini ukupno je za knjižnice utrošeno 125.590.028,70 kn, od čega iznos za nabavu građe iznosi 12.336.460,17 kn.

OSOBLJE KNJIŽNICE

U školskim knjižnicama u odnosu na puno radno vrijeme (PRV) radi 1.109,31 djelatnika.

Ukupan broj djelatnika je **1319**, od toga 908 u OŠ, 397 u SŠ, 10 u umjetničkim školama, 4 u učeničkim domovima. Od tog broja 65 djelatnika je bez formalnog knjižničnog obrazovanja, što znači da je **95% od ukupno zaposlenih stručno knjižničarsko osoblje**.

ŽUPANIJA	Pomoćni	Knjižničar	Dipl. knjižničar	Viši knjižničar	Knjižničarski savjetnik	Ostali
Bjelovarsko-bilogorska		1	35	3		
Brodsko-posavska		2	41		1	1
Dubrovačko-neretvanska		7	37			4
Grad Zagreb		7	175			10
Istarska		2	60		1	10
Karlovačka		2	42			
Koprivničko-križevačka			33			
Krapinsko-zagorska			39			5
Ličko-senjska			20			1
Međimurska		1	38			
Osječko-baranjska	1	1	89			12
Požeško-slavonska		1	26			
Primorsko-goranska		5	88	1	1	6
Sisačko-moslavačka		4	44			
Splitsko-dalmatinska	1	22	103		2	8
Šibensko-kninska			32			4
Varaždinska			53			
Virovitičko-podravska		1	28			
Vukovarsko-srijemska			72			2
Zadarska		2	61			2
Zagrebačka		1	68			
Ukupno	2	59	1184	4	5	65

ZAKLJUČAK

Uvidom u postojeće stanje, može se zaključiti sljedeće:

- najveći potencijal i zastupljenost u odnosu na Standard su školski knjižničari jer 95% od ukupno zaposlenih su stručni knjižničarski djelatnici,
- najveći problem je knjižnični prostor koji ne zadovoljava propisani standard u svim školama,
- nedovoljno financiranje nabave nove građe,
- dodatno problem je kontinuirani pad broja upisanih učenika u svim županijama.

Frida Bišćan, knjižničarska savjetnica za školske knjižnice